

Het voordeel van leeskilometers en dagelijkse routines

(verschenen in de Dutch School Silicon Valley schoolkrant, maart 2011)

Kitty van Keulen

Een nieuwe taal

Bij het aanleren van een nieuwe taal in een land waar de meeste mensen deze taal spreken, ben je altijd in je voordeel. In de meest ideale situatie sta je op in een huis waar deze taal gesproken wordt. Vervolgens eet je je ontbijtje, terwijl je je krantje (vers-van-de-pers) leest in de lokale taal of naar de autochtone radio luistert. Zodra je de deur uitgaat, ga je naar je werk of naar school waar ook weer diezelfde taal gebruikt wordt. Terwijl je jezelf vervoert, lees je de verkeersborden in je nieuwe taal. Op allerlei manieren kom je dus met die nieuwe taal in aanraking. Bovendien is deze omgeving uitermate geschikt om je taal te oefenen; in je vaderland verstaan de meesten deze taal namelijk niet.

Woordenschat en schoolsucces

Bij het leren van een nieuwe taal gaat het altijd om het begrip, zowel het mondelinge als het schriftelijke. Het eerste uit zich in het luisteren en spreken van de taal en het tweede in het lezen en schrijven. Voor beiden hebben we woordenschat nodig. "De ontwikkeling van de woordenschat vormt één van de deeltaalvaardigheden (naast de ontwikkeling van de fonologische, de syntactische, de morfologische en de pragmatische vaardigheden). De woordenschat is een belangrijke basis voor schoolsucces. Kleuters die hun eerste jaren in een rijke taalomgeving hebben doorgebracht (veel interactie/veel voorlezen) hebben de beschikking over meer woorden dan kinderen uit een taalarme omgeving. Zij horen per uur twee keer zoveel woorden als kinderen uit niet-talige milieus. Het gaat dan vooral om niet-frequente woorden." (Verhallen, 2009)

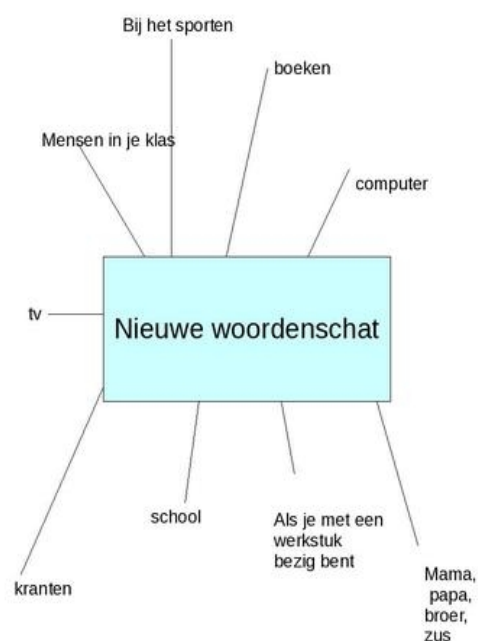
Woordenschat en taalleren

Een grote woordenschat bevordert het verwerven van nieuwe kennis door het te koppelen aan al bestaande kennis. Hoe meer woorden de leerling al kent, hoe meer de leerling in staat is nieuwe woorden te leren, blijkt uit verschillende onderzoeken. Ook biedt een grote woordenschat voordelen bij het proces van het aanvankelijk lezen. De leerling kent de woorden al die hij/zij moet gaan verklanken, waardoor hij/zij deze al sneller kan herkennen. Het blijkt zelfs dat verbaal sterkere leerlingen gemiddeld beter zijn in het afleiden van woordbetekenissen uit de context (via decontextualiseren, veronderstellingen toetsen en definiëren) dan verbaal zwakkere. Dus als je kind goed praat in het Nederlands, zal dit zeker kunnen helpen bij het begrijpend lezen!

Heeft een leerling echter een te geringe woordenschat, dan komt de leerling daarmee in de problemen bij het begrijpend lezen. Dit lijkt zelfs de belangrijkste oorzaak te zijn voor het onvoldoende begrijpen van een aangeboden tekst. Door veel te lezen komen leerlingen steeds opnieuw nieuwe woorden tegen en worden woorden die al eens aangeboden zijn nogmaals herhaald, waardoor ze beter onthouden, begrepen en herkend worden. Onderzoekers en leerkrachten adviseren om zowel binnen- als buitenschools kinderen voor te lezen, het gelezene te bespreken en zelfstandig lezen te bevorderen.

Woordenschat verwerven

Een tijdje terug had ik een kringgesprek in een van mijn klassen over het verwerven van woordenschat. Ik wilde graag weten waar zij denken dat ze nieuwe woorden leren. In het plaatje hiernaast zie je het resultaat. Zoals je ziet, is school hier maar een onderdeel van. Logisch als je ook het

werk van *Jim Trelease* leest. Hij beweert dat onze kinderen meer uren *niet* in school zijn dan *wel*. Per jaar zijn leerlingen 900 uren op school schrijft hij en ongeveer zo'n 7.800 uren thuis. In Nederland zijn kinderen vanaf 5 jaar leerplichtig. De onderwijstijd in het primair onderwijs is wettelijk vastgesteld op minimaal 7520 uur verspreid over groep 1-8. Een leerling van de DSSV brengt per jaar 120 uren van die thuisuren door bij de DSSV als hij/zij niet ziek of op vakantie is tijdens de lesuren.

Incidenteel leren

Stahl, een Amerikaanse leespecialist, vertelt dat je tijdens een schoolweek 8-10 woorden kunt aanleren door directe instructie. Dat zijn dus zo'n 300-400 woorden per jaar. Tijdens de schooltijd blijken kinderen echter zo'n 3000 woorden per jaar incidenteel te kunnen oppikken in een taalrijke omgeving. Dit incidentele leren gebeurt met name door het oppikken van woorden en betekenissen uit de context. Maar alleen als kinderen ontzettend veel lezen en veel verschillende soorten teksten lezen, weten ze hoe ze de betekenis van het woord kunnen afleiden uit de tekst (Wren, 2003). Schriftelijke taal kent namelijk veel meer variatie dan mondelinge taal.

Dagelijkse routines

Kinderen leren het beste als ze begrijpen wat ze leren. Dagelijks terugkerende situaties en routines helpen daarbij; verwachtingen zijn duidelijk en bieden veiligheid, waardoor een kind openstaat voor het leren van nieuwe informatie. Zowel in school als in de thuissituatie kunnen kinderen geholpen worden met het aanleren van nieuwe woorden door ze steeds opnieuw te gebruiken of te lezen/horen in verschillende teksten. Volgens Marianne Verhallen (2009) moet je woorden wel zo'n zeven keer gebruiken voor ze ingeslepen zijn.

“De eerste 1000 tot 2000 woorden worden in een ervaringscontext geleerd. Dit geldt zowel voor taalvaardige als voor taalzwakke kinderen. De woordenschat van deze beide groepen peuters verschilt dan ook niet zo veel en gaat pas later verschil vertonen.” (Verhallen, 2009). Kinderen die de eerste jaren een andere taal horen en gebruiken, missen vaak die basiswoordenschat. Juist die basiswoorden kunnen gemakkelijk in routines aangeboden worden. Zoals bijvoorbeeld het aanleren van de voorzetsels: “zet jij de borden even op tafel?”

Leeskilometers

www.biblionu.nl

De hoeveelheid tekst die een leerling leest (de leeskilometers) en het lezen van verschillende soorten teksten bevorderen beiden de woordenschatopbouw. Alhoewel leerlingen meer nieuwe woorden lijken te leren als ze gericht informatieve teksten lezen om iets nieuws te leren (bijvoorbeeld voor een project), leren ze ook veel nieuwe woordenschat tijdens het lezen van een tekst waarvan het doel puur tekstbegrip is. Ouders en leerkrachten hebben een voorbeeldfunctie bij het zelfstandig plezierig lezen (sustained silent pleasure reading (of SSR) wordt het ook wel in de Amerikaanse scholen genoemd). Leesbevorderingsprojecten waarbij ouders en leerkrachten zelf ook lieten zien dat zij genieten van het lezen van boeken en met de kinderen over hun boeken praten, bleken erg succesvol.

Conclusie:

Dus als we willen dat onze kinderen/leerlingen zo goed mogelijk de Nederlandse taal begrijpen (mondeling en schriftelijk), dan moeten we er voor zorgen dat ze naast de lesuren bij de DSSV ook hun woordenschat blijven opbouwen middels het (voor)lezen van informatieve teksten en verhalen in de thuissituatie naast het inzetten van routines waarbij Nederlands de taal is. De verschillende tips in deze schoolkrant en de bibliotheek van de DSSV kunnen daarbij nuttig zijn.

Referenties:

Diamond, L., Gutlohn, L. (2006). *Teaching Vocabulary*. VA; Arlington.
<http://www.readingrockets.org/article/9943>

de Heer, C. (2011). NL; Woerden. *Leerplicht*. <http://www.leerplicht.net/webpages/leerplicht.html>

Didaktief (2010). *Begrijpend lezen special*.

http://www.didaktief.nl/images/stories/Tijdschrift/Oktober_2010/Didaktief_oktober_2010_Special_begrijpend_lezen.pdf

Herrell, A. L., Jordan, M. (2008). *50 Strategies for Teaching English Language Learners*. OH; Columbus. Pearson.

Kuiken, F, Vermeer, A (2005). *Nederlands als tweede taal in het basisonderwijs*. NL; Zutphen. Thieme Meulenhof.

Lehr, F., Osborn, J., Hiebert, E. H.. *A Focus on Vocabulary*. HI: Honolulu;
http://www.prel.org/products/re_/ES0419.htm

Primary Languages. *Daily routine*

http://www.primarylanguages.org.uk/training_zone/teachers/embedding/daily_routine.aspx

Ringelstijn, M. van (2009). *Het belang van woordenschat-onderwijs*; DSSV schoolkrant 2009 ;
<http://www.dutchschoolsiliconvalley.org/>

SLO National Expertise Centrum Leerplanontwikkeling; Lexicon
<http://www.slo.nl/primair/leergebieden/ned/taalsite/lexicon/00345/>

Trelease, J. (2006). *The Read-Aloud Handbook*, Penguin Books. <http://www.trelease-on-reading.com/web-charts/home-school-hrs.pdf>

Verhallen, M (2009). *Meer en beter woorden leren*. Projectbureau Kwaliteit – PO-Raad
http://www.rezulto.nl/pdf/Broch_meer_beter_woorden_leren.pdf

Walqui, A (2000). *Contextual Factors in Second Language Acquisition*. West Ed, CA; San Francisco.
http://www.cal.org/resources/digest/digest_pdfs/0005-contextual-walqui.pdf

Wren, S. (2003). *Vocabulary*. TX; Austin.
<http://www.balancedreading.com/vocabulary.html>